

УДК 007:304:070(161)

СЕНСОРИЗМИ ЯК РЕПРЕЗЕНТАНТИ АВТОРСЬКОЇ СВІТОМОДЕЛІ

Леся Бурч (Гурч)

Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Генерала Чупринки, 49, 79044, Львів, Україна
e-mail: slovoliyb@ukr.net

Проаналізовано сенсоризми з позицій авторського світобачення та світосприйняття, як елемент зорової, слухової, тактильної, запахової та смакової картини світу колумніста.

Ключові слова: сенсоризми, колумністика, перцепція, авторська світо модель, мовна картина світу.

Пізнання та осмислення світу відбувається завдяки сенсорним відчуттям (зору, слуху, нюху, смаку та дотику). «Сенсорні процеси безпосередньо забезпечують найтісніший пізнавальний контакт людини з об'єктивним світом й служать підґрунтям для подальшої ментальної обробки й мовного позначення» [6, с. 83]. Продукуючи будь-який текст, автор пропускає його крізь власну модель світобачення, когнітивно-перцептивну картину світу та вербалізує за допомогою лексики сприйняття (сенсоризмів).

У чому ж полягає *науково-практична цінність* дослідження? По-перше: кожна людина, зокрема автор, пізнає реальність завдяки сенсорним відчуттям та передає перцептивні відчуття сенсорними словами. По-друге: чуттєва перцепція у медійному дискурсі малодосліджена, відповідно науково перспективна. По-третє: сенсоризми в авторських колонках можуть стати цікавим пізнавальним матеріалом для когнітивної лінгвістики, інтерактивної стилістики та медіалінгвістики.

Мета статті – проаналізувати сенсоризми в контексті авторської світомоделі за матеріалами колонок Юрія Макарова. *Завдання:* виявити в текстах різнотипну сенсорну лексику та виокремити домінуючий тип авторського світосприйняття; розглянути сенсоризми як елемент зорової, слухової, тактильної, запахової та смакової картини світу колумніста; з'ясувати функціональний потенціал перцептивних засобів.

Об'єкт – колумністика Юрія Макарова в журналі «Тиждень». *Предмет* – сенсорна лексика як модель авторського світобачення та світосприйняття; як засіб репрезентації мовної картини світу колумніста. *Хронологічні рамки* охоплюють період з 11 січня 2013 року по 23 листопада 2017 року.

Для виявлення сенсоризмів у тексті було застосовано *контент-аналіз*, для з'ясування функцій сенсорної лексики – *функціональний метод*, для встановлення

домінантного типу перцепції колумніста на основі частоти вживання різнотипних сенсоризмів – *кількісний аналіз*.

Історіографія дослідження. Сенсорна (перцептивна, чуттєва) лексика була у центрі зацікавлень різних наукових парадигм. *Зорові сенсоризми* досліджено у працях К. Тулюлюк, А. Пермінової, Т. Пастушенко. *Слухову лексику* аналізувала С. Ігнатєва. *Одоративи* були об'єктом розгляду І. Бабій, В. Дятчук, І. Іншакової, С. Форманової. *Смакові (густативні) сенсоризми* проаналізовано у статтях М. Борисенко, К. Гладченко, М. Петришин, Т. Семашко. *Тактильні слова* в художніх творах вивчала Т. Яблонська.

Дослідниця перцептивної лексики у мовній картині світу К. Гладченко твердить: «Картина світу, фрагментами якої є концептуальна й мовна картини, – це модель реального світу, що формується на когнітивному рівні, універсальному для всіх, і відображається в конкретній мові в залежності від досвіду носіїв цієї мови» [1, с. 38].

У монографії «Лінгвістика впливу», співавторами якої є В. Різун, В. Корнеєв та Н. Непийвода, а також у статті Н. Непийводи «Інтерактивна стилістика» зазначено, що людина сприймає світ по-різному: візуал – зором, аудіал – слухом, кінестетик – відчуттям, раціонал – логікою. «Кожна людина з наявної в його рідній мові лексики підсвідомо вибирає й застосовує слова і вислови, характерні для його домінантної репрезентаційної системи [2]. Репрезентаційну систему розтлумачено як «спосіб сприймання навколишнього світу й зберігання в мозку сприйнятої ззовні інформації» [3, с. 75]. Домінантну репрезентаційну систему автора допомагають виявити сенсорно позначені патерни (слова і словосполучення, характерні для мовців з візуальною, аудіальною, кінестетичною і раціональною системами).

Такий підхід нам імпонує, однак поза увагою залишається смакова та запахова модель авторського світосприйняття. Та оскільки перцепція світу відбувається п'ятьма сенсорними аналізаторами (*зором, слухом, нюхом, дотиком та смаком*), перцептивна інформація в авторських текстах актуалізується аналогічною лексикою (*зоровими, слуховими, запаховими, тактильними та смаковими сенсоризмами*). Власне цю типологію візьмемо за основу та розглянемо кожен тип на прикладі колонок Юрія Макарова.

Виклад матеріалу. Найпершим контактом людини з навколишньою дійсністю, через який концептуалізується та інтерпретується за допомоги органів чуття вся інформація, є сенсорне сприйняття [4, с. 39]. Лексичні одиниці сенсорного сприйняття К. Тулюлюк тлумачить «як авторські лінгвістичні засоби, що сприяють досягненню образності та чуттєвості зображення й відтворення подій, персонажів, ідей в художньому творі» [5, с. 5]. Сенсоризми як лексика чуттєвого сприйняття означає та вербалізує пізнавально-перцептивну діяльність людини.

Зорові сенсоризми домінують в колумністиці Юрія Макарова, проявляючись дієсловами *бачити, дивитися, розглянути*; іменниками *бачення, вигляд, візія, картина, огляд, перспектива, розгляд, світло, фокус*; прикметниками *перспективний, позірний, світлий*; прислівниками *безперспективно, прозоро*; дієприслівниками *бачачи, дивлячись, зазирнувши*. Означені сенсоризми відображають концептуальну сферу чуттєвого сприйняття, передають зорові відчуття, враження та асоціації колумніста. Візуальний модус перцепції дає змогу авторові спостережливо пізнавати та переосмислено відтворювати візуальну інформацію в тексті.

Візуальну картину автора представляють назви колонок «Дивлячись із Лондона» та «Світло із Заходу». Заголовки із сенсорними компонентами інтригують читачів та генерують в них різноманітні асоціації. За допомогою зорової лексики Юрій Макаров насамперед змальовує ті події чи тих людей, які закарбувалися в його уяві, викликали певні візуальні емоції чи відчуття. Чуттєва перцепція українських реалій здебільшого актуалізована зоровими сенсоризмами **бачити** та **очі**. Аналізуючи антропологічний тип українця, колумніст зізнається: *На Майдані до кінця лютого жодної неприємної пикі не бачив* («Антропологія»). Та ситуація докорінно змінилася з початком воєнних подій: *У мене досі перед очима обличчя хлопців з «Азова», зосереджені й дорослі всупереч вікові, але все одно вік не приховати* («Народжені вільними»). Юрій Макаров емпатично і проникливо змальовує окопне пекло, де *«ти закриваєш очі хлопцеві, який за ці дні став тобі більше, ніж братом»*, співчуває товаришеві, який плакав не тоді, коли *«затуляв очі загиблим побратимам»*, а тоді, коли *«побачив на терасі кафе задоволених життям і собою чоловіків цілком призовного віку»*. Означений уривок ілюструє вміння журналіста бачити «очима інших», співпереживати чи відчувати пекельний біль українських бійців. Зважаючи на ситуацію в державі, колумніст із сумом констатує: *Дедалі більшатиме на вулицях інвалідів, і їхній вигляд ставатиме дедалі звичнішим* («Час дорослішати»).

Кордоцентричне осмислення тогочасних подій проілюстровано у колонці «Біле, чорне і червоне»: *Виходить, досі в Європі не бачили різниці між чорним і білим. Гаразд, у них там складно з оптикою, вочевидь, впливає вітер з Росії або якийсь близькосхідний циклон. У нас, попри дим і спалахи, із зором усе гаразд* («Біле, чорне і червоне»). На основі зорової лексики автор образно та іронічно відтворює візуальну модель Європи.

Задля візуалізації побаченого політичний оглядач іноді вдається до фразеологізмів із зоровими компонентами, як-от: *відкрилися очі, впадати в око, перед очима, побачити в усій красі, побачити на власні очі, позичати в сірка очей*. Саме сенсорними словами колумніст експлікує пейоративне ставлення до Європи (*А вади об'єднаної Європи помітні неозброєним оком* («Сон Європи»)) та до Володимира Путіна (*Меркель йому друг, Саркозі друг, Берлусконі друг, навіть Буш зазирнув йому в очі й побачив душу* («Пам'яті демшизи»)). Зорові фразеологізми зазирнув йому в очі й побачив душу містять конотацію сарказму. Пізнання світу зором також репрезентують опозиційні лексеми *світлий і темний*, напр., *світлий образ, світле майбутнє, темні барви, темні маси, темні радянські люди*. Фігурування світлих і темних тонів сприяє актуалізації архетипних символів. Світлий відтінок символізує чистоту, радість, щастя, а *темний* – занепад, сум, відсталість, неосвіченість.

Колірна лексика відображає індивідуальне ставлення Юрія Макарова до предметів чи явищ з кольоративною семантикою. Емпіричний аналіз дав змогу зафіксувати такі заголовки-кольороназви: «Біле, чорне і червоне», «Нечервона Україна», «Чорний квадрат у чорній скриньці», «Хвороба червоних очей». У колумністських текстах зауважено такі слова з колірним позначенням: *біло-синьо-червоні, помаранчева громадськість, сині комірці, сіра маса, червона ідея, чорна пільма*. Означені колоративи навантажені інформативністю, експресивністю, аксіологічністю й емотивністю.

Колірний фрагмент авторської мовної картини світу відображено у колонці «Водевіль і бурлеск». Наведемо уривок із тексту: *Тоді воно сиділо в мені як скалка,*

як невроз із дитинства: «Дні культури УРСР у Москві», трансляція підсумкового концерту із кремлівського Палацу з'їздів, **телевізор чорно-білий, але я чітко бачу густо-синій колір сатинових шароварів і брудно-червоний – чобіт під ними, а над ними завчені балетні жести й сценічні усмішки: радісні тубільці демонструють у танці свою лояльність очільникам метрополії** («Водевіль і бурлеск»). Вживаючи візуальні предикати, колумніст змальовує власні спогади з дитинства, передає палітру кольорів та їх відтінків для відтворення радянських реалій. **Поєднання чорного та білого кольорів створює експресивний візуальний контраст.**

Авторське сприйняття *чорного кольору* релевантне національному кольоровідчуттю з символічним позначенням темряви, зла, туги, скрути, трауру і смерті, напр.: *чорні сторінки, чорний гумор, фразеологізми писати чорним по білому, відкладати на чорний день*. Колоратив *чорний* у словосполученні виконує образну, експресивну та оцінну функції.

Колумністові також притаманне асоціативно-образне розуміння *білого кольору*, як-от: *Віктор Федорович виступить у білих шатах мало не як рятівник нації...* («Ілюзія польоту»). Цей колірний концепт з семою чистоти, невинності, святості в наведеному контексті імплікує іронію.

Художньо-образне осмислення колірної лексики *червоний* з конотацією *заздрості* простежено у колонці «Хвороба червоних очей». У політичних текстах означений колоратив здебільш є уособленням зла: *І тільки одна модифікація виявилася не просто непереможеною, а навіть незасудженою – найнебезпечніша, червона* («Історія самоомани»). У колонці «Заборона простих істин» вербальна репрезентація *червоного* символізує радянський період, революцію, комунізм, приміром: *Але чимало плям червоного минулого непомітно всоталося в наше повсякденне життя, і просто так їх не позбутися. Зрештою, в самому парламенті інтер'єри прикрашено життєрадісними фресками з використанням червоних прапорів і подібної атрибутики* («Заборона простих істин»). Колористичні спогади про пам'ятки радянської доби викликають в автора неприємні зорові асоціації: *Решту — весь цей, якщо вже зовсім відверто, потворний потік візуальної свідомості з червоноармійцями, комісарями, космонавтами, піонерами та металургами, а також серпами, молотами й червоними зірками — мені взагалі не шкода* («Від Мазепи до мадам Тюссо»). Розглянуті речення експлікують негативне ставлення колумніста до тодішніх реалій.

Поняття на означення *зеленого кольору* актуалізовано у трьох значеннях: 1. юний, недосвідчений (*зелена молодь*); 2. процес будівництва, озеленення парків (*зелений паркан*); 3. російські військові (*зелені чоловічки*). Наприклад: *Але по той бік «зелені чоловічки» теж не спали* («Гармати замість масла»). Мілітаризм *зелені чоловічки* з'явилося в українському лексиконі 2014 року, відтоді пасивно побутує в колонках колумніста.

На основі контент-аналізу та кількісного методу виявлено домінантні сенсоризми в колумністиці Юрія Макарова. Так-от, за досліджуваний період візуальні лексики *бачити* у різних граматичних і дієслівних формах використано 110 разів, *дивитися* у різних відмінках і префіксальних модифікаціях – 49 разів, *очі* – 42 рази. У колонці «Хвороба червоних очей» зафіксовано 12 слів на позначення зорової перцепції, з яких 5 разів вжито колоратив *червоний*. За кількісними підрахунками означений колоратив (як окрема лексема чи як компонент певного слова) в авторських текстах застосовано 35 разів. Зокрема за 2013–2016 рр. було зафіксовано 31 слово з

колірним позначенням *червоний*, а з 2 січня по 23 листопада 2017 р. – всього 4 кольоронозви. Цією лексемою автор послуговується переважно для колористичної репрезентації радянської дійсності.

Слухові сенсоризми у колумністиці Юрія Макарова репрезентовані дієсловами *бриніти, вибухати, грюкати, звучати, лунати, слухати, співати, чути*; іменниками *галас, голос, звук, тиша*; прикметниками *гучний, тихий, галасливий, нечуванний*; прислівниками *голосно, гучно, тихо*. Функціональний потенціал лексем сприяє відображенню звукової інформації в тексті, відтворенню слухових вражень, музичних образів, акустичних об'єктів, звукових асоціацій та формуванню мовної картини світу.

Заголовок зі слуховим сенсоризмом «Гучне мовчання» (2013), скомбінований звуковим прикметником *гучний* і протилежним за змістом іменником *мовчання*, створює експресивний стилістичний троп оксиморон.

Слухову модель авторського сприйняття найчастіше актуалізують сенсоризми *слухати* і *чути*. Апеляцію до слухової картини адресатів простежуємо у колонці «Мертві хапають живих»: *Або краще **послухати Майдан** – він, як на мене, висловився вичерпно й переконливо* («Мертві хапають живих»). Колумніст чуттєво, емпатично описує воєнну ситуацію, співчуваючи українським бійцям: *Бо там, за кілька годин їзди машиною від Києва, хлопцям **холодно**, й воду не підвозять, і **вуха не чують від контузії**, і десь чекає та сама остання куля, що когось із них залишить навечно 18-річним* («Війна як спільна доля»). Слухова словосполука *вуха не чують* та тактильна лексема *холодно* емоційно відтворюють жахіття війни.

Юрій Макаров апелює до слухового чуття українців з проханням прислухатися до себе, адекватно оцінюючи минуле задля відродження майбутньої політичної нації: *Не слід ідеалізувати минуле, але варто **прислухатися до себе** й шукати у власній спадщині ті реперні точки, які допомагають відродитися в новій якості модерній політичній нації* («Від Магдебурга до Майдану»).

Звукові номінації в авторських колонках переважно позначають слухове пізнання, як-от: *вислуховуватимемо поради із Заходу, дослухатися до своїх сусідів на сході, звучить привабливо, слухали «Голос Америки», сам чув; громадські слухання; гучна новина; слухаючи поради, чуючи слова; слухняно виконувати*. Окрім інформативного навантаження, ці сенсоризми насичені експресією, образністю та асоціативністю. Наприклад, метафоричні слухові експресеми *європейське вухо, голос натовпу, тиха паніка* та фразеологічні сенсоризми *слухати одним вухом, глухий кут* актуалізують різні функції.

Отже, слухова перцепція не менш важлива у когнітивному процесі, адже колумніст отримує значний відсоток інформації саме слухом, а потім переосмислює та інтерпретує її відповідно до власної картини світу. Слухову модель авторського сприйняття найповніше репрезентує звукова домінанта *слухати*. За аналізований період в колумністиці Юрія Макарова виявлено 63 сенсоризми з компонентом *слух*, з них 35 дієслів, 14 прикметників, 6 іменників, 7 прислівників, 1 дієприслівник. Слухову лексему *чути* вжито 39 разів, з яких 36 дієслів, 2 прикметники, 1 дієприслівник.

Тактильні сенсоризми в авторському лексиконі відзначаються дещо меншою частотою вживання. Перцептивна інформація, здобута за допомогою тактильного модусу, відображає безпосередній контакт колумніста з описуваними подіями, пред-

метама чи явищами дійсності. «Вербалізатори тактильних відчуттів мають велике асоціативне поле, наділені високим ступенем продуктивності...» [4, с. 41].

Тактильну перцепцію в колумністиці Юрія Макарова позначають такі **словосполуки з дотиковим компонентом**: *обійми зі східним сусідом, братні обійми, фронтова травма; бити журналістів, покарати негідника; болюча процедура, гострі враження, найгарячіші баталії, тепле, м'яке лоно СРСР, холодний погляд; безкарно знущатися, болісно сприймати, твердо переконані*. У процесі дослідження було виявлено кілька заголовків з тактильними сенсоризмами: «Не рубайте хвоста по частинах» (2014), «Мертві хапають живих» (2014), «Терпіти не можна наступати» (2015), «Температура по палаті» (2015). Тактильна лексика допомагає авторові передати тілесні відчуття, відтворити ті емоції, які виникають під час дотикового пізнання.

Дотикову модель авторського світосприйняття експлікує лексема *торкатися*. Юрій Макаров використовує її не лише буквально, у прямому значенні, а й метафорично, образно. Наприклад: *Лікар під час бойових дій не має права торкатися рушниці* («Журналістика прямої дії»). За аналізований період виявлено лише 10 випадків вживання цього слова, зокрема: *торкатися теми, історії, казусу, уподобань, жінки, мовників, кримчан*.

Тактильні відчуття та враження значною мірою актуалізує активно вживаний сенсоризм *бити*, як-от: *Протестні виступи ніяк не були схожі на наш Майдан: били шишки і чиновників, палили будинки...* («Сама, все сама»). Дотикове осмислення суспільно-політичної дійсності також відображено словосполученнями зі значенням *зазнавати удару*. Для прикладу: *А от Україна дістала черговий ляпас (зауважу, напередодні підписання Угоди про асоціацію з ЄС)* («Good night Ukraine»). На основі тактильних відчуттів автор намагається сконструювати власну модель бачення політичних реалій: *Захід виявив безсилля перед агресією в різних її проявах: від жорстких терактів відморозків до «м'якого» тиску Орди* («Тінь Шпенглера»). Оцінно-експресивні сенсорні номінації *безсилля* та *агресія, жорсткі теракти* та «м'який» тиск виступають в колонці контекстуальними антонімами.

Тож дотикова перцепція є вагомим елементом для осягнення та пізнання світу. Тактильні сенсоризми як засіб репрезентації тактильного сприйняття експліцитно передають авторські рефлексії щодо відтворених подій чи явищ сьогодення. Відносну частотність вживання цих слів пов'язуємо з воєнною ситуацією в Україні, оскільки агресію Росії можна лише передати крізь призму дотикових вражень, емоцій, відчуттів.

Смакові сенсоризми (густативи) в колумністиці Юрія Макарова недостатньо представлені. Можливо, це зумовлено тематикою колонок, адже автор переважно пише на політичні теми, не торкаючись кулінарних, гастрономічних уподобань. До того ж лексика на позначення смакових відчуттів в українській мові кількісно обмежена та відносно збіднена.

До головних смаків традиційно відносять густативи *солодкий, солоний, гіркий та кислий*. Однак у колумністських текстах вдалось зафіксувати лише 4 випадки образного вживання слів на позначення смаку: *солодший хліб, пахнути солодке, гіркий спадок, гірке незадоволення*. Наприклад: *Навіть найлояльніші до нинішньої влади українці, у яких інстинктивно викликають нудоту гасла #зрада і #всепропало, не можуть не відчувати гіркого незадоволення* («Граната з вакууму»). Негативне ставлення українців до влади інтенсифіковано густативним пейоративом *гіркий*.

Метафоричну модель перцепції яскраво демонструє заголовок з густативним сенсоризмом «Питання смаку» (2015). Ця назва колонки викликає в читача смакові асоціації, гіпотетичні міркування і домисли щодо змістового наповнення.

Асоціативне сприйняття слова *фашист* породжує в колумніста негативно марковані смакові образи: *Тепер, коли кажуть «фашист», перед очима постають хіба що ситі личка регіоналів* («Спадкоємці»). Метафора *ситі личка регіоналів* конотує іронічно-глузливий підтекст. Демінутив *личка* експлікує суб'єктивну оцінку автора, а густативний прикметник *ситий* вербалізує сему «багатий, заможний».

Колумніст іноді надає смакових якостей чи ознак предметам, явищам та особам, які не сприймаються на смак, наприклад: *газовий голод, кадровий голод, неситий князь, ситий політикум, хлібне крісло, хлібні посади*. Ці гастрономічні метафори додають текстам експресивного забарвлення.

Юрій Макаров також вживає густативи з інформативно ціллю, як-от: *У магазинах періодично, точніше регулярно, не було хліба, яєць, масла, м'яса, а подвиги були* («Ох, земелько, свята земелько!»). Ці лексеми-номінації на позначення харчових продуктів сприяють документальному відтворенню дитячих спогадів колумніста, зокрема аграрної ситуації в СРСР.

Емпіричні дані засвідчують, що смакову лексику колумніст зазвичай використовує метафорично, з суб'єктивно оцінним та емотивно-експресивним відтінком. Густативні сенсоризми в авторських колонках переважно *суб'єктивно забарвлені*, адже віддзеркалюють перцептивно-когнітивну модель авторського світобачення; *емоційно насичені*, бо в них закодована емоційна реакція на смакову якість; *метафорично-образні*, оскільки виражають художнє мислення автора, надаючи будь-яким поняттям густативні якості чи ознаки; *аксіологічно марковані*, адже експлікують ставлення колумніста (позитивне чи негативне) до харчових продуктів.

Одоративна лексика як засіб репрезентації одоративних вражень, відчуттів та асоціацій автора найменш репрезентована у колумністських текстах. Це, вочевидь, пов'язано з суспільно-політичною тематикою досліджуваних колонок. Запахова модель авторського світу значно поступається смаковій і тактильній моделі світосприйняття. Цю тезу підтверджує незначна кількість одоративів у колумністиці Юрія Макарова, зокрема: *запах бабусиних парфумів, дим і спалахи, сморід, «патріотичний» чад; пахне мазутний вихлоп; занюханий будиночок, смердюче лоно СРСР*.

Запахові відчуття та асоціації колумніста найповніше ілюструють лексеми *запах* і *пахнути*. Одоратив *запах* вербалізує пряме значення слова (*запах кави, запах парфумів*) та переносне (*запах крові й грошей*). Крізь призму запахового світоосягнення автор експлікує власний погляд на політичні колізії: *Доведеться нагадати, що в самій «старій» Європі чудово уміють захищати свої засади, коли конкретно запахне смаленим* («Заборона простих істин»). Запахові відчуття Юрій Макаров переносить на політичні колізії, вдаючись до одоративного фразеологізму *запахло смаженим*.

Тож одоративна лексика, попри обмежене функціонування в тексті, характеризується інформативно-номінативним, експресивним, образним та асоціативним потенціалом. Аналіз доводить, що запах у мовній картині світу Юрія Макарова відіграє найменшу роль, адже для написання суспільно-політичних чи медіакритичних колонок не настільки важливе це метафізичне відчуття. Припускаємо, що для інших цілей сенсорний аналізатор нюху служить авторові щодня.

Висновки. Пізнаючи світ, автор пропускає його крізь призму сенсорних відчуттів та вербалізує чуттєво осмислену реальність сенсорними засобами. Поглиблене вивчення сенсоризмів у колумністиці Юрія Макарова дає привід констатувати, що колумніст тяжіє до візуального типу перцепції, відповідно за сенсорним типом особистості належить до візуалістів. Друге місце у авторській мовній картині посідає слухове світобачення, третю позицію займає тактильний модус сприйняття, четверту – смаковий. Запахова модель перцепції в досліджуваних текстах найменш експлікована.

Різноманітні сенсоризми в авторських колонках передовсім виконують такі функції: *репрезентативну* – репрезентують авторську модель світобачення; *когнітивну* – експлікують когнітивно-перцептивну діяльність колумніста; *емотивну* – передають емоційну реакцію на описувані події; *аксіологічну* – дають сенсорну оцінку означуваним поняттям; *експресивну* – мають експресивне навантаження; *інформативну* – містять чуттєву інформацію про те, що автор чув, бачив, смакував, нюхав чи торкався. Тож побачивши вісник, торкніться до нього, понюхайте папір, вслухайтесь в шелест сторінок та скуштуйте на смак статтю! Ось Вам і сенсорика!

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гладченко К. Перцептивна лексика у мовній картині світу (когнітивний аспект) / К. Ю. Гладченко // Лінгвістичний вісник. – 2015. – Вип. 4. – С. 35–43.
2. Непийвода Н. Інтерактивна стилістика / Н. Ф. Непийвода // Стиль і текст. – 2003. – № 4. – С. 6–18. – Відомості доступні також з Інтернету: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1070> (20.09.2017).
3. Різун В. В., Непийвода Н. Ф., Корнеєв В. М. Лінгвістика впливу. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2005. – 148 с.
4. Семашко Т. Етностереотипи тактильного модусу сприйняття: динаміка становлення / Т. Ф. Семашко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Філологія. – 2015. – Вип. 17 (1). – С. 39–42.
5. Тулюлюк К. Лінгвопрагматика сенсоризмів у гендерному вимірі (на матеріалі англійськомовної прози початку ХХ століття) [Текст] : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Катерина Василівна Тулюлюк ; Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. – Чернівці, 2016. – 20 с.
6. Яблонська Т. Сенсорна лексика як вербальна актуалізація понятійної сфери «чуттєве сприйняття» в сучасній українській мові / Т. М. Яблонська // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки. – 2014. – Вип. 35. – С. 82–84.
7. Доступно з : <http://tyzhden.ua/Author/2/Column/>. – 23.11.2017.

SENSORY VOCABULARY AS THE REPRESENTATION OF THE AUTHOR'S MODEL OF THE WORLD

Lesya Burych

Ivan Franko National University of Lviv

Chuprynky Str. 49, 79044, Lviv, Ukraine

e-mail: slovoliyb@ukr.net

The article analyzes the sensory vocabulary from the point of view of the author's worldview and world perception, because the author cognize, understands and subjectively interprets the information according to own picture of the world. Author's model of the world, in turn, is formed on the basis of sensory analyzers (vision, hearing, sense of smell, touch, taste) and embody in the text by perceptual vocabulary. Found that the sensory vocabulary in columns by Yuri Makarov performs representational, cognitive, axiological, expressive, informative and emotional functions. It is proved that columnist prefer visual perception, and therefore belongs to visualists.

Visual words reflect the conceptual sphere of sensory perception: visual feelings, impressions and associations of the columnist. The visual mode of perception gives the author the opportunity observe, carefully analyze, re-think and reproduce of visual informations in the text. Using the quantitative method, the dominant visual vocabulary is established: to see, to look, to look, and to the color of red. During the study period, sensory words to see used 110 times, watch – 49 times, eyes – 42, red – 35 times.

Auditory perception is no less important in the cognitive process, the author receives a significant percentage of the information through hearing, then reconsiders and interpreted it in accordance with their own worldview. The auditory model of the author's perception most reproduces word listen (63 words with a component of the ear) and hear (38 uses).

The perceptual information is obtained by a tactile mode, reflects the direct contact of columnist with the described events or phenomena of reality. The least used of the taste and sapouy vocabulary, which is obviously due to socio-political topics of author's columns.

Key words: sensory vocabulary, columnistics, perception, author's model of the world.